

Sosyoloji Derneği, Türkiye

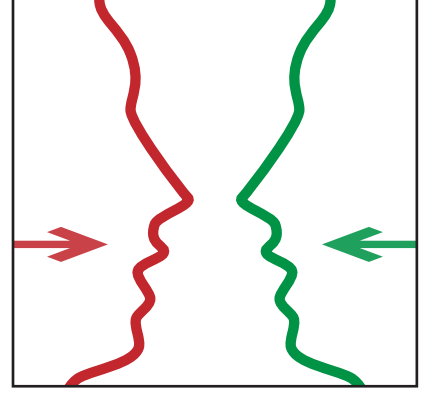
Sosyoloji Araştırmaları Dergisi

Cilt: 16 Sayı: 2 - Gz 2013

Sociological Association, Turkey

Journal of Sociological Research

Vol.: 16 Nr.: 2 - Fall 2013

İntiharın Gazetelerdeki Yansımaları

Zuhal GÜLER
Neslihan ŞEN ALTIN

İNTİHARIN GAZETELERDEKİ YANSIMALARI

Zuhal GÜLER *
Neslihan ŞEN ALTIN **

ÖZET

Bu çalışmada, intihar ve intihar girişiminin toplumsal algılanış hattıyla bağlantılı olarak günümüzde intiharın ve intihar girişiminin gazetelere yansıtılma, algılanış biçimi yanı sıra, bu algılayış biçimindeki değişme eğilimi de tarihsel olarak ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu amaçla Son Posta Gazetesi dışında, Cumhuriyet Gazetesi'nde 1929-1989 yılları arasındaki, Hürriyet Gazetesi'nde 1948-2008 yılları arası yayınlanan intihar ve intihar girişim haberleri 20'şer yıllık zaman diliminde taranmıştır. Son Posta Gazetesi'nde ise 1932 yılı ile gazetenin yayın hayatına son verdiği 1962 yılı olmak üzere iki yıla ait intihar/intihar girişim haberleri taranmıştır.

Anahtar Kelimeler: *İntihar, İntihar girişimi, Gazete, İntiharın Algılanışı ve Yansıması*

ABSTRACT

This study attempts to highlight the reflection and perception of suicide and suicide attempts as well as the historical inclinations of change in these reflections and perceptions, in relation to their perceptions in society in a wider context. To achieve this aim, the study focuses on the news on suicides and suicide attempts that were covered in the two decades long periods of two newspapers, Cumhuriyet Newspaper in between 1929 and 1989, and Hurriyet Newspaper in between 1948 and 2008, as well as the issues of the Newspaper Son Posta, which were published in the first (1932) and last years (1962) in which the newspaper published.

Key Words: *Suicide, Suicide attempt, Newspaper, Perception and Reflection of Suicide*

* Yrd. Doç. Dr., Abant İzzet Baysal Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü

** Dr., Bağımsız Araştırmacı

GİRİŞ

İntihar problemi genelde Durkheimci analiz yöntemiyle ele alınmaktadır. İntihar Durkheim için bir araçtır. Şöyle ki, sosyolojiyi tam ve bilimsel bir disiplin olarak kabul ettirmeye çalışan Durkheim, sosyolojik olguları ve yöntemi belirleme yoluna gitmiştir. Olgulara getirilen açıklamaların zihinsel faaliyetlerden ziyade gözlem ve deneyle elde edilebileceğini savunmuştur (Swingewood, 1998: 123-125). Ve Durkheim için intihar, 19. yüzyılın bireyselleşme vurgu yapan toplumsal düşüncesi içinde, bireysel temelli olduğu düşünülen kavramlara toplumbilimsel açıklamalar getirilebilme hedefiyle seçilmiş bir olgudur.

İntihar, farklı toplumlarda ve farklı tarihsel dönemlerde nedenleri ya da sonuçları açısından farklı şekillerde algılanmıştır. İntihar olgusunun algısal bir boyutta incelemesi, bu olgunun, toplumdan nasıl etkilendiğini ve de topluma nasıl etki ettiğini ortaya koyacaktır.

İntihar, felsefe, sosyoloji, psikoloji gibi pek çok alanın konusu olmuş ve intihar üzerine çok farklı düşünüş, tanımlama ve yaklaşımlar getirilmiştir. İntihar için, sadece dilsel bir kodlamayla kişinin kendini öldürmesi denmeyip, etik anlamda ya da nedensel olarak pek çok şey söylenmiş ve yazılmıştır. İntihar, tarihin her çağında tartışılan bir problem olmuştur. Dolayısıyla intihar, farklı tarihsel süreçlerde ve toplumlarda nasıl algılanmış, tüm bu zaman dilimlerinde toplumun gözetici olarak niteleyebileceğimiz filozoflar, sosyologlar ve psikologlar intihar için ne demişler, nasıl algılamışlar ve toplumun algısını nasıl yansıtmışlardır? Bu soruların yanıtları, bizi farklı intihar algılayışlarına götürmektedir.

Çalışmanın kitle iletişim boyutu, günümüzdeki intihar ve intihar girişimi algılayışının bir sorgulamasıdır. Temel amacı, tarihsel süreç içerisindeki intiharın ve intihar girişiminin toplumsal algılanış biçimindeki değişimler dikkate alınarak, günümüzde söz konusu olgunun gazetelerde nasıl algılandığının, neden böyle algılandığının cevabı aranmıştır. Bu bağlamda günümüz intihar algılayışı, yazılı basında yer alan intihar ve intihar girişimi haberlerinin değerlendirilmesiyle ifade edilmeye çalışılmıştır. Yazılı basında, ilk yayın tarihleri daha eski olduğu için seçilen Son Posta, Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde, içerik analizi tekniğiyle intihar ve intihar girişimi haberlerinin nasıl aktarıldığı değerlendirilmiştir. Bu haberler içinde, çok ge-

nel olarak intihar olgusunun nasıl algılandığı sorgulanmaya çalışılmıştır. Önemli olan, kimin, ne zaman, nerede ve ne için intihar ettiğinin somut verileri değil, bunların haberlerdeki ifade edilmiş biçimidir. İntihar olgusu, intiharı haber yapan medya için ne anlama gelmektedir. Önemli olan bu algılayış biçimidir.

Çalışmada veri toplama tekniği olarak içerik çözümlemesi tekniğinden yararlanılmıştır. Çalışmanın amacını, intiharın ve intihar girişiminin günümüzde yazılı basında nasıl algılandığının, neden böyle algılandığının ve daha da önemlisi yazılı basın aracılığı ile bu algılayış biçiminin yeniden nasıl üretildiği oluşturduğundan, bunu ortaya koyabilmek için yazılı basında yer alan intihar ve intihar girişimi haberlerinden hareketle içerik çözümlemesi yapılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla Cumhuriyetin ilk yıllarından başlayıp günümüze kadar düzenli olarak çıkan, Cumhuriyet ve Hürriyet olmak üzere iki gazetede intihar ve intihar girişimi haberleri taranmıştır. Bunun yanı sıra, gazete tarama sürecinde daha magazinsel olan Son Posta Gazetesi'ndeki intihar ve intihar girişimi haberlerinin fazlalığının dikkat çekmesi üzerine, hatta 1930'lu yıllarda intihar haberlerinin fazlalığı nedeniyle bu konuda haber yasağının gündeme gelmesinin de söz konusu gazetede okunması ile bir üçüncü gazete olarak Son Posta Gazetesi'ndeki intihar ve intihar girişimi haberlerinin de çalışma kapsamına dâhil edilmesine karar verilmiştir.

1. İNTİHARIN TARİHSEL ALGISINA KISA BİR BAKIŞ

Toplumda yaşanan bir olgu olarak intiharın tarihi, yazılı kaynaklardan elde edilen bilgilere göre arkaik topluluklara kadar götürülebilir. Arkaik topluluklarda intihar, ya bir zorunluluk ya da korku duyulan bir metafor olarak iki farklı şekilde algılanmaktadır. Öncelikle bu toplumlarda intiharın temel nedenleri yaşlılık, hastalık ve utançtır. Bunun dışında, tutsaklık, kölelik, karşılıksız sevgi, kıskançlık, eş ya da çocuk ölümlerinden sonra görülen yas, cezalandırılma korkusu, düş kırıklığı ve benlik saygısını zedeleyecek hakaretler intiharın sebeplerini oluşturur (Steinmetz, 1894: 54-55). Bu gibi durumlarda, toplumların gelenekleri intiharı hoşgörü ile karşılar ve hatta bazı toplumlarda, özellikle hastalık ve yaşlılık durumlarında intihar etmemek onursuzluk sayılır. Örneğin İskitlere göre ölümü beklemek, yaşama karşı bir onursuzluk olarak görülür. Vikingler ise, cennetleri olarak kabul ettikleri Valhala'ya, hastalık ve yaşlılıktan ölenlerin ruhlarının alınmayacağına söylenmesiyle intihara özendirilmekteydi (Alvarez, 2007: Sosyoloji Araştırmaları Dergisi / Journal of Sociological Research - 2013 / 2

60-62). Öte yandan, öç, kızgınlık ya da intikam gibi sebeplerle gerçekleşen bireysel nitelikli intiharlar, arkaik toplumlar için ürkütücü deneyimlerdir. Çünkü onların mistik inanışlarına göre, intihar edenin ruhu geri dönerek tüm topluluğa zarar verebilir. Ruh, yaşayan düşmanını avlayacak ya da ona işkence edecektir. Bazı geleneklere göre, öç almak üzere intihar edenden kurtulmak için hemen intihar edilmelidir (Dublin, 1963: 60).

İntiharın nedenleri ya da sonuçları açısından arkaik topluluklarda intihar kurumsal niteliklidir. Yani topluluğun öngördüğü ya da cezalandırdığı bir olgudur. Arkaik topluluklarda intiharın kurumsal nitelikli oluşu, toplumsal anlam dünyalarındaki bireyselliğe izin vermeyen bir topluluk anlayışından ileri gelir. Kabileler halinde yaşayan arkaikler, kabilelerin kurallarına sınıksız bağlıdırlar. Kabilelerde, fiziksel ihtiyaçlar ve sosyal gereksinimler toplum tarafından düzenlendiğinden, kişilerin bireysel alanları oldukça sınırlanmıştır (Fedden'den aktaran İnceoğlu, 1999).

Antik Yunan'da intihar, toplum tarafından hoşgörüle karşılanır. Arkaik toplulukların kurumsal nitelikli intiharı, bu toplumlarda bireysel niteliklidir. Çünkü intihara yönelik ne bir zorlama ne de bir cezalandırma söz konusudur. Bireyleri, özellikle hastalık ve yaşlılık durumlarında intihara iten düşünce, yine toplumun ahlaki kodlarıyla ilgilidir. Onursuz duruma düşmek ve utanç gibi intihara sebep veren durumlara bakıldığında bunların, Antik Yunan'ın ahlaki kodları olduğu görülür. Antik Yunan'da hoş görülen intiharlar, bu ahlaki kodların yıkıldığı anda gerçekleşen intiharlardır ve intiharların sayısını artıranın da bu sosyal ve ahlaki kodlama olduğu söylenebilir (Garrison, 1991: 13).

Yunan felsefesinde intihar, temel bir problemdir. İntihar, yaşam, ölüm, ruh, toplumsal sorumluluk, özgürlük gibi konular çerçevesinde anlamlandırılmaya çalışılır. Bu anlamlandırmalarının sonuçları olarak bazı Antik düşünürler intiharı erdemlilik örneği olarak görürken (örn. Kynikler, Kyreneliler, Epikürcüler ve Stoacılar), bazı düşünürler ise Tanrı'ya karşı yapılmış bir hakaret olarak (örn. Pythagoras, Platon ve Aristoteles) intiharı reddederler.

Romalılarda intihar, hoş görülen ve hatta özendirilen bir eylemdir. Bu sebeple Roma

toplumunda intiharın oldukça fazla olduğu söylenebilir. Hatta yasalar, nedenleri gösterildiği takdirde her insanın intihar etme özgürlüğüne sahip olduğunu söylemektedir:

“Jüstinien içtihadında eğer bir yurttaş, ‘hastalık, acı veya buna benzer nedenlerle’ ya da ‘hayattan bıkmama...delilik veya onursuz bir duruma düşme korkusu’ yüzünden intihar etmişse cezalandırılmaz.” (Alvarez, 2007: 70)

İlk Hıristiyanlık ve Ortaçağ felsefesi, intihar karşısında farklı tutumlar içindedir. Bir yanda intihar özendirilen, kutsanan bir eylemken diğer yandan dini düşüncelerle şekillenen Ortaçağ felsefesinde intihar, günah ve suç olarak algılandığı için yasaklanan ve cezalandırılan bir eylemdir. İlk Hıristiyanlıkta intihar, günahkâr olarak doğan insan bedeninin bir kurtuluşu olarak görülmektedir. Fakat intiharın günah ve suç olarak algılayışına sürükleyen de bu ilk Hıristiyanlıktaki intihar algılayışının aşırılaşmasından kaynaklanmaktadır. Bedenden bir kurtuluş olarak intihar algılayışı, Donatist** denilen bir mezhep tarafından öyle bir genişletilmiştir ki, St. Augustinus bu duruma bir son vermek istemiştir. Eski ve Yeni Ahit’ten bazı çıkarımlarla intiharın günah olduğunu ilan etmiştir. St. Augustinus’un bu çıkarımları aynı zamanda kilisenin gücünü pekiştirmek için yaptığı da söylenebilir. Kilisenin gücünü artırdığı bu dönemde, kilise, günahları affedici bir rol üstlenmiştir. Ve günahlarından kurtulmak için dahi olsa intihar eden birey, bu görevi gasp etmiş olmaktadır. St. Augustinus’a göre, Tanrı’nın bir hediyesi olan yaşamı reddetmek günahların en korkuncudur. Ve bir kişi günahlarından temizlenmek için intihar ediyor olsa bile, bu durumda devletin ve kilisenin görevlerini gasp etmiş olur (Alvarez, 2007: 76). Aquinalı Thomas zamanında ise, intihar suç kapsamına girmiştir. Thomas’ın intiharın yasaklanmasıyla ilgili kanıtları, insan yaşamının kutsallığı, Tanrı’nın isteklerine boyun eğme ve ölüm anına yüklenen aşırı önem düşünceleriyle Hıristiyan doktrinin köklerini oluşturmuştur (Dublin, 1963: 120).

Rönesans dönemi Batı tarihinde önemli bir değişimin tarihidir. İnsana yönelik, topluma yönelik ve felsefi anlamda bir değişimdir bu. Ve intihar algısı da farklılaşmaya başlar. Bu dönemde, önceki dönemlerden farklı olarak intihar bir kavram olarak değerlendirilmeye baş-

* Donatistler, Katolik geleneğin pek çok kolu tarafından kabul olunmuş inançlara aykırı bir düşünüş olarak kabul edilen bir inancın izleyicileridir. Donatistler ve erken kilise arasındaki temel anlaşmazlık özellikle günah çıkarma ayini ve diğer ayinlerin etkisiyle ilgilidir. Donatistlere göre kilise, günahları affedici rolü üstlenemezdi. Bu sebeple, sonsuz mutluluk için kendilerini öldürmeye devam etmişlerdir.

lanır. Ortaçağ'ın intihara yönelik olumsuz düşüncesinden olumlu bir intihar algılayışına geçiş söz konusu değildir elbette. Fakat intiharın ele alınışı farklılaşmıştır. Bundan sonra akılcı bir çerçevede, intiharın doğruluğu ve yanlışlığı değerlendirilecektir. Algılamadaki farklılık aklın, toplumsal hayata ve bireysel yaşama giren etkin gücüyle gerçekleşir. Akılcı bir bağlamda intihar tartışmaya sunulur. İntiharı tartışmaya açan ve intiharın bir suç olduğu görüşünü eleştiren ilk isim John Donne olmuştur. Donne, *Biathanatos* adlı kitabında intiharın doğanın, aklın ve Tanrının yasalarına aykırı olup olmadığı konusunda görüşlerini bildirir (1930). İntihara getirilen yasaklar, Aydınlanma düşünürleri tarafından da tartışmaya açılır. Bu tartışmalar, intiharın savunusu şeklinde değil; fakat akılcı bir eleştiri yöntemiyle intiharın kabul edilebilir bir olgu olup olmadığı konusundadır. D'Alembert ve Diderot intiharı farklı argümanlarla haksız bularak, D'Holbach, Montesquieu ve Rousseau gibi isimler ise, intihardan yana bir tavırla yasakları sorgular (Volant, 2005). Ancak her biri intihara getirilen cezaların anlamsızlığı konusunda hem fikirdir.

Bilimsel gelişmelerin hız kazandığı dönemlerde intihara yönelik algının açık bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. İntihar, gözlemlenen, nedenleri ortaya konan, açıklanan bir olgu haline gelir. Anlamak ya da yargılamaktan ziyade, bilimsel bir bakış açısıyla açıklanmaya çalışılır. Felsefenin intihara yönelik ilgisi azalır ve intihar, sosyoloji ve psikoloji disiplinleri tarafından araştırılmaya ve bilimsel yöntemle açıklanmaya çalışılır. Psikoloji, intiharı bireyin normal dışı davranışı olarak bir hastalık durumu, sosyoloji ise, toplumun içinde bulunduğu durumun yarattığı bir anomi olarak niteler (Şen, 2008: 54).

Psikolojik yaklaşım içinde Sigmund Freud intiharı, ölüm itkisinin yaşam itkisi üzerinde zafer kazanması olarak görmektedir. Bu zafer "id, ego ve süperego" arasındaki çatışmanın bir sonucudur. Süperegonun yalnız bıraktığı egonun, ölüm içgüdüğü ve yaşam içgüdüğü arasında yarattığı dengesizlik sonucu id, kişiyi ölüme yönlendirir ve sonuç intihardır (Douglas, 1967: 370). Jung'a göre intihar, içsel bir uyumsuzluğun, Adler'e göre ise üstesinden gelemeyeceği bir aşağılık duygusunun sonucu olarak gerçekleşir.

İntiharı toplumsal bir sorun olarak ele alan sosyolojik yaklaşım, intiharı farklı toplumsal

değişkenlerle birlikte değerlendirir ve sosyologlar, toplumsal problemler bağlamında intiharı, bir problem olarak yorumlarlar. Bu bağlamda, intihar üzerine yapılan sosyolojik çalışmalar özellikle anomi, toplumsal yalnızlaşma, toplumsal düzensizlik, sanayileşme ve toplumsal bütünleşme konuları çerçevesinde, intihar probleminin değerlendirmelerini ortaya koymuşlardır (Stack, 1978: 644). Emile Durkheim'e göre, intihar, toplumsal yaşam hızıyla orantılıdır ve bu yaşam hızı, evlenme, boşanma, aile, dinsel topluluk, ordu gibi toplumsal kurumlarla ilişkilidir (Durkheim, 2002: 19). Durkheim intiharı, sosyal yapının iki parametresi olarak değerlendirdiği bütünleşme ve düzen değişkenleri çerçevesinde ele alır. Bütünleşmeyi, grupları ya da insanları birbirine bağlayan toplumsal ilişkilerin uzantısı bağlamında değerlendirir. Düzen parametresi ise, grup üyeliklerinden kaynaklanan, bireyin kurallara uygun ve ahlaksal taleplerini ifade eder (Bearnen, 1991: 503). Durkheim, toplumsal intihar oranlarındaki değişimlere getirdiği sosyolojik açıklamalarda, bütünleşme ve düzen değişkenleri bağlamında, intihar oranlarının arttığını ya da azaldığını ifade eder. Durkheim'in ardından intiharı inceleyen sosyologlar ise, Durkheim'in *İntihar* çalışmasından hareketle çalışmalarını yürütmüşler, zaman zaman bu çalışmaya eleştiriler getirirler de, Durkheim'in izlediği yöntem ve özellikle onun bütünleşme teorisinden hareketle bir yol izlemişlerdir.

19. yüzyıl sonları ve 20. yüzyıl başlarında bir yanda intihara bilimsel açıklamalar getirilmeye devam ederken diğer yandan felsefi anlamda yeni düşünceler gelişmeye başlar. Dönemin düşünürleri intiharı açıklamaktan ziyade, intihara eleştirel bir yorum katma görevini üstlenmiştir. İntihara yönelik tavır olumsuzdur. Fakat bu sefer farklı bir olumsuzlama söz konusudur. Karamsar felsefeleri içinde Schopenhauer, Nietzsche ve Camus intiharı bir kaçış olarak değerlendirir. Onlara göre intihar, alternatif yaşamlar üretemeyerek, kendilerini yabancılaştıran bu düzene uyum arzusunun bir parçasıdır. Ölmeyi istemek, aslında toplumla uyum içinde yaşamayı istemektir. Hâlbuki yaşanan yer, uyum göstermeyi isteyecek kadar iyi bir yer değildir. Onlar için başka bir çözüm yolu başkaldırmaktır (Şen, 2008: 70-80).

Bu dönemde intihar üzerine geliştirilen düşünceler, 20. yüzyılın toplumsal görünümünün bir yansımasıdır. 20. yüzyıl insanı hayal kırıklığına uğramış bir insandır. Aklın hâkimiyetinin, ilerlemeci düşüncenin 20. yüzyıldaki sonuçları, büyük kitleleri etkileyen savaşlar, katli-

amlar ve ekonomik yıkımlar olmuştur. Bireylerin kendilerine yabancılaştığı ve yalnızlaştığı bir dünya görünür olmuştur. Schopenhauer, Nietzsche ve Camus'un hayata başkaldırı isteği ise, böyle bir dünya görünümünün izlerini taşır.

İntiharın tarihsel ve toplumsal algısı, doğal olarak bu alandaki yayınlara da yansımıştır. Bu nedendir ki, İntihar konusunda yapılan ilk yayınlarda, konu sosyolojik ve felsefi boyutu ile ele alınıp incelenmiştir. Daha sonraki yayınlarda toplumbilimcilerin yanı sıra psikologların ve doktorların da, hastaları nedeniyle, intihar konusuyla ilgilendikleri görülmektedir (Ceyhun, 1994:255).

2. İNTİHARIN YAZILI BASINDA ALGILANIŞI

Bu başlık altında öncelikle genel olarak dünyada yazılı basında intihar ve intihar girişimi olgularının algılanışı üzerinde kısaca durulacak ve ardından da Türkiye'de intihar ve intihar girişim haberlerinin geçmişten günümüze kadar gazetelerdeki ele alınış biçimi, araştırma verilerinden hareketle ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Tarihsel algılanışına kısaca değinildikten sonra, ilk modern kitle iletişim aracı olan gazetelerdeki algılanışına değinilecektir. Nasıl ki intihar tarihsel ve toplumsal süreçte “yasak” ile “erdemli” davranış sarkacında gidip gelmişse, yazılı basında da “sansür” ile “serbestlik” arasında gidip gelmiştir. Tarihsel süreçte toplumsal yaşamda “Tanrının verdiği canı ancak Tanrı'nın alabileceği” bireyin canına kıyma özgürlüğünün olmaması şeklindeki eğilim, modern dönemde bireyin yaşamını kuşatan “devlete” devrolmuştur. Şöyle ki, bireyin bedeni de iktidar alanı olmuştur. Bunun modern tarihte birçok somut örneği vardır. İntihara gelen ilk yasak öncelikle sinema ve roman alanında olmuştur (Balcı, 2012:27). Balcı'dan (2012:27) hareketle bu yasaklar şu şekilde örneklendirilebilir:

“İlk göze çarpan örnek Mussolini dönemi İtalya'sında yaşanan benzer sansür vakalarıdır. Bu dönemde gerçek intihar vakaları bir tarafa (ki bunların medyada yayımlanması Eylül 1932 itibariyle yasaktı), sinema ve roman gibi kurgusal örneklerde de intihar yasaklanan bir eylem biçimi olmuştur. Örneğin Avusturyalı yazar Joe Lederer'in Musik der Nacht (Gecenin Müziği) isimli kısa

romanı intihar ile sona erdiğinden basılmasına izin verilmez. Bu yasak yazarın romanın sonunu yeniden yazmasının ve intihar vakasını çıkarmasının ardından kaldırılır. Elbette problemlili olan sadece sonun intiharla bitmesi değildir. Agatha Christie'nin The Ten Little Niggers (On Küçük Zenci) adlı romanı da içinde geçen iki intihar vakası nedeniyle yasaklanır. İtalya bu konuda yalnız değildir ve 1930'lar Rusya'sı da benzer bir görüntü sunar. Bu dönemde intihar haberlere ve kamusal tartışmalara konu olmaktan tuhaf bir şekilde uzaklaşır. Farklı bir biçimde de olsa Nazi Almanyası ilginç bir örnekle karşımıza çıkar. Üçüncü Reich Yahudi kamplarındaki intiharlar konusunda çok katıdır ve başarısız suikast girişimleri en katı cezalarla cezalandırmıştır. Yine toplama kamplarında elektrikli tellere ulaşarak intihar etmeye çalışanlar da bu eylemlerini gerçekleştirilmeden Nazi subayları tarafından vurularak öldürülmüştür. Elbette Nazi subaylarının derdi intihar eden değildi ve bu cezalandırma işlemi intihar eden kişiden çok geride kalanlara böyle bir girişimde bulunmama mesajını iletme üzere devreye sokulan bir stratejiydi. Bu yönüyle söz konusu yasak basında ve kurgusal metinlerde intihar vakasının neşredilmesine ilişkin yasağa önemli ölçüde benzemektedir. Amaç intiharın bir eylem biçimi olarak örnek alınmasının ve tekrar edilmesinin önüne geçmektir.”

ABD’de ve İngiltere’de ise intiharın “taklit edilme” yoluyla yaygınlaşabildiği görüşünden hareketle, intihar haberlerinin basında yer almasına karşı eleştirel ve engelleyici eylemler başlamıştır. Nitekim 1841’de Farr, intihar ve öldürme olaylarının taklit suretiyle gerçekleştiğini, intihar haberlerinin ayrıntılı sunulmasının toplumdaki olumsuz sonuçlarını vurgulamış ve ona göre tek bir paragraf 20 kişiyi intihara sürükleyebilir (Palabıyıkoglu, 1994:278). Farr intihar haberlerinin yazılı basında yayınlanmasına ilk karşı çıkanlardan biri olmuştur (Barraclough 1977’den Akt. Palabıyıkoglu, 1994:278). Benzer şekilde 1930 ve 40’lı yıllarda İngiltere’de de intihar oranlarındaki artıştan tekrarlayan intihar haberleri sorumlu tutulmuştur (Palabıyıkoglu, 1994:279). Dolayısıyla tarihsel süreçte farklı zaman dilimlerinde, Amerika’da ve İngiltere’de de, intiharı önlemenin bir yolu olarak gazetelerde intihara ilişkin haberlerin yasaklanması önerilmiştir. Ancak, daha sonraki yıllarda bu önerinin yerini, “intihar haberlerinin yasaklanması yerine kısa bir ölüm haberinin verilmesinin toplum üzerinde olumsuz etkisinin daha az olacağı ve haberin daha az duygusallık içeren tarzda verilmesi önerileri almaya başlamıştır (Palabıyıkoglu, 1994:279).

Ülkemizde de 1931 tarihli matbuat kanununun 38. Maddesi'nde "*intihar vakalarını mahallinin en büyük zabitan memurundan mezuniyet almaksızın neşretmek memnurdur. Mezuniyet alınarak neşri halinde dahi intihar edenlerin ve intihara teşebbüs eyleyenlerin resimleri basılmaz. Bu madde hükmüne muhalif hareket edenler bir haftadan bir seneye kadar hapis ve yirmi beş liradan iki yüz liraya kadar para cezasına mahkûm olurlar*" (<http://www.tbmm.gov.tr>) şeklinde belirtilerek intihar haberlerinin basında yer alması yasaklanmıştır. Ancak bu madde 1950 yılında 5680 sayılı basın kanunu ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Günümüzde de kitle iletişim araçlarında verilen gerek intihar gerekse şiddet içerikli haber ve görsellerin şiddet ve intihar üzerindeki etkileri tartışılmaya devam etmektedir. Bununla birlikte tarihsel süreçte basın yayın organlarında intihar haberlerinin verilmesinin yasaklanması, engellenmesinden başlayarak, intihar önleme programlarında medyadan yararlanmaya doğru bir gelişim ve değişim süreci gözlemlendiği söylenebilir (Palabıyıkoglu, 1994:277-278).

2.1. Türkiye’de Geçmişten Günümüze İntihar ve İntihar Girişiminin Gazetelerde Algılanışı

Çalışma, geçmişteki intihar algı hattıyla bağlantılı olarak günümüzde intiharın yazılı basında algılanış biçimi, yeniden üretimi vb. yanı sıra bu algılayış biçimindeki değişme eğilimini de ortaya koyabilme amacı taşıdığı için, bunun nasıl ölçülebileceği düşünülmüştür. Sonuçta, 20 yıllık zaman diliminin değişim eğilimini saptamak için uygun olabileceğine karar verilmiştir. Bu nedenle de Son Posta Gazetesi dışında, Cumhuriyet ve Hürriyet Gazetesi’ndeki intihar haberleri 20’şer yıllık aralıklarla taranmıştır. Son Posta Gazetesi’nde ise 1932 yılı ve gazetenin yayın hayatına son verdiği 1962 yılı olmak üzere iki yıla ait intihar/intihar girişim haberleri taranmıştır. Son Posta Gazetesi için başlangıç noktası olarak yayın hayatına başladığı yıl olan 1930 yılı değil de 1932 yılının alınmasının ise daha uygun olacağı düşünülmüştür. Çünkü söz konusu Gazete’de 1930-1931 yıllarında çok yoğun olarak intihar haberleri yer almakta ve bunlar da ağırlık olarak gazetede “Mektepli” olarak ifade edilen genç kız intiharlarıdır. İntiharların çok artması üzerine, daha önce de değinildiği üzere Matbuat Kanununun 38. Maddesi’nde İntiharla ilgili haberlerin yayınlanması ile ilgili olarak değişikliğe gidilmiştir. Bu haber 19 Mayıs 1932 yılında yayınlanan Son Posta Gazetesi’nde şu şekilde yayınlanmıştır: “.....*Yeni maddeye*

nazaran dahilde ve hariçteki intihar hadiselerinin yazılması mahallin en büyük zabıta amirinin müsaadesine bağlıdır.” Alınan karar sonrası intihar haberlerinin gazetede yer almasında nasıl bir değişiklik olduğunun somut olarak görülebilmesi için de Son Posta Gazetesi için 1932 yılı başlangıç yılı olarak alınmıştır. Ayrıca, Cumhuriyet Gazetesi yayın hayatına 1924 yılında başlamakla birlikte, Harf Devrimi 1 Kasım 1928’de yapılarak Latin Alfabesi’nin kullanımına geçildiğinden Cumhuriyet Gazetesi için intihar haberlerinin tarama başlangıç yılı 1929 olarak belirlenmiştir. Gazetelere göre intihar haberlerinin tarandığı yıllar aşağıdaki Tablo 1’de verilmektedir:

Tablo 1: Gazetelere Göre İntihar Haberlerinin Tarandığı Yıllar

Cumhuriyet	Hürriyet	Son Posta
1929	1948	1932
1949	1968	1962
1969	1988	-
1989	2008	-

Üç gazetede yer alan intihar haberleri taranıp bilgisayar ortamına aktarıldıktan sonra ise ön inceleme yapılarak bir “İçerik Çözümleme Formu” oluşturulmuştur. Çalışmanın konusuna ve amacına uygun olarak hazırlanan ve doğrudan habere yöneltilen 19 sorudan oluşan form kullanarak Cumhuriyet, Hürriyet ve Son Posta Gazetesi’nde belirlenen tarihlerdeki haberler tek tek incelenerek İçerik Çözümleme Formuna işlenmiştir. Daha sonra ise nitel verileri nicel verilere dönüştürmek amacıyla veriler SPSS Programı aracılığı ile bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

2.2. Araştırma Bulguları

Bu başlık altında, her üç gazeteden intihar haberlerine ilişkin olarak elde edilen nitel verilerin nicel verilere dönüştürülmüş şekli, tablolaştırılarak yorumlanmaya çalışılmıştır. Ancak yeri geldikçe, nicel verilerin nitel verilerle de (haber başlıkları vb.) desteklenilmesine özen gösterilmiştir.

Tablo 2: Gazetelere Göre İntihar/İntihar Girişimi Haberlerinin Dağılımı

Gazeteler	Sayı	%
Cumhuriyet	260	44,8
Hürriyet	220	37,9
Son Posta	100	17,2
TOPLAM	580	100

Taranan toplam 580 intihar haberinin %44,8'i "Cumhuriyet Gazetesi'nde", %37,9'u "Hürriyet Gazetesi'nde" ve %1,2'si de "Son Posta Gazetesi'nde" yer almaktadır.

Tablo 3: Eylemin Türünün Ne Olduğunun Dağılımı

Eylem Türü	Sayı	%
İntihar	361	62,2
İntihar girişimi	188	32,4
Belirtilmemiş	17	2,9
Şüpheli	13	2,2
Başka (Harakiri)	1	0,2
TOPLAM	580	100

Taranan 580 haberin %62,2'si "İntihar", %32,4'ü de "İntihar girişimi" haberidir. Haberlerin %2,9'unda eylem türünün doğrudan ne olduğu ifade edilmemiştir (Tablo 3). Bunun yanı sıra %2,2'sinin ise intihar/intihar girişimi mi olduğundan şüphe duyulmakta ve "araştırıldığı" belirtilmektedir.

Seçilen gazetelere göre ise eylem türünün dağılımı şöyledir: Cumhuriyet Gazetesi'nde %55,8'i "İntihar", %39,2'si "İntihar girişimi"; Hürriyet Gazetesi'nde %71,8'i "İntihar", %22,3'ü "İntihar girişimi" ve Son Posta Gazetesi'nde %58'i "İntihar", %37'si de "İntihar girişimi" haberidir.

Yıllar arasında "intihar" haberlerinin en yüksek oranda (%83,6) gazetelerde yer aldığı yıl 1989 yılıdır. Bunu daha sonra sırası ile 2008 (%82,1), 1969 (%81,4), 1948 (%80), 1949 (%75), 1962 (%58,9) yılları izlemektedir. En düşük oranda gazetelerde yer aldığı yıllar ise 1929 (%36,9) ile 1932 (%40)'dir. İletişim araçlarının ve dolayısı ile teknolojinin söz konusu yıllarda yeterince gelişmemiş olmasının bu sonuçta etkisi olduğu düşünülebilir. Ancak, tam tersine ilginç olan veri, söz konusu yıllarda intiharın değil, intihar girişimi haberlerinin en yüksek oranda yer almasıdır. Şöyle ki, 1929 yılında "intihar girişim" haberlerinin oranı %58 ile 1932 yılında ise %60 ile en yüksek orandadır. Bunu daha sonra %35,8 ile 1962 yılı izlemektedir. "İntihar girişimi" haberlerinin en düşük oranda gazetede yer aldığı yıllar ise 1989 (%10,9) ve 1968 (%13,6) yıllarıdır. "İntihar girişimi" haberinin gazetede hiç yer almadığı yıl ise sadece 1948 yılıdır.

Tablo 4: Gazete Haberlerinde İntiharın/İntihar Girişiminin Hangi Kavramlarla İfade Edildiği

Kullanılan Kavram	Sayı	%
İntihar	341	58,8
İntihar girişimi/intihar teşebbüsü	155	26,7
İntihara kalkmak	16	2,8
Kendi canına kıymak	22	3,8
Kendini öldürmek	3	0,5
Hayatına son vermek	9	1,6
Kendini asmak	7	1,2
İntihara karar vermek	1	0,2
Harakiri	5	0,9
Kendini yakmak	8	1,4
Kendini atmak	5	0,9
Atlamak	1	0,2
Hayatına kıymaya kalkmak	1	0,2
Ölmek istemek	2	0,3
Kendini vurmak	1	0,2
Ölüm oyunu	1	0,2
Kendini kesmek	2	0,3
TOPLAM	580	100

Tablo 4'ten anlaşılacağı üzere, gerek “intihar” (%58.8) gerekse “intihar girişimi” (%26.7) eylemi en yüksek oranda aynı adla kavramlaştırılmıştır. Bununla birlikte, söz konusu oranlar tersinden okunduğunda “intiharın” %41.2, “intihar girişiminin” ise intihara göre çok daha yüksek oranda ve %73.3 oranında farklı ve çarpıcı, *biraz da kanlı* kavramlar/ifadeler kullanılarak ifade edildiği söylenebilir. İntihar ve intihar girişimi için kullanılan, doğrudan değil de dolaylı olarak intihara/intihar girişimine atıfta bulunan bu ifadeler sırası ile şöyledir:

- “Kendi canına kıymak”
- “İntihara kalkmak”
- “Hayatına son vermek”
- “Kendini yakmak”
- “Kendini asmak”
- “Kendini atmak (denize, aşağıya vb.)”
- “Harakiri”
- “Kendini öldürmek”
- “Ölmek istemek”
- “Kendini kesmek (bileğini, boğazını vb.)”
- “İntihara karar vermek”

- “Atlamak (denize vb.)”
- “Hayatına kıymaya kalkmak”
- “Kendini vurmak”
- “Ölüm oyunu”

Gazetelere göre ise intihar eyleminin aynı adla kavramlaştırılması en yüksek oranda (%63.6) Hürriyet Gazetesi’nde görülmektedir. Bunu daha sonra Son Posta (%58) ve Cumhuriyet (%55) izlemektedir. İntihar girişimi eyleminin aynı adla kavramlaştırılması ise, intihar kavramının tersine, en yüksek oranda (%35) Cumhuriyet Gazetesi’nde, en düşük oranda (%14.5) Hürriyet Gazetesi’nde görülmektedir. Genel olarak ifade edilecek olunursa, intihar ve intihar girişimi Cumhuriyet Gazetesi’nde %10, Hürriyet Gazetesi’nde %21.9, Son Posta Gazetesi’nde ise, Cumhuriyet Gazetesi’ne eşit oranda olmak üzere, yani %10 oranında farklı kavramlarla ifade edilmektedir. Buradan hareketle, Hürriyet Gazetesi’nde diğer iki gazeteye göre intihara ve intihar girişimi eylemine ilişkin kavramlaştırmanın çok daha çeşitli olduğu söylenebilir.

Cumhuriyet Gazetesi’nde “Kendini yakmak (%3,1), Hürriyet Gazetesi’nde “Kendi canına kıymak (%7.7) ve İntihara kalkmak (%6,4)”, Son Posta Gazetesi’nde ise “Hayatına son vermek (%6)” intihar ve intihar girişimi haberlerinde daha sık kullanılan kavramlardır.

Genel olarak ifade edilecek olunursa, “İntihar ve intihar girişimi” eylemini nitelemek için 1929 yılında %4.7, 1949 yılında %41.7, 1962 yılında %10.6, 1968 yılında %8.5, 1969 yılında %20.1, 1988 yılında %33, 1989 yılında %9.1 ve 2008 yılında %17.9 oranında, “intihar ve intihar girişimi” kavramlarından farklı kavramlar kullanıldığı söylenebilir. 1948 ile 1932 yıllarında ise eylemi nitelemek için “intihar ve intihar girişimi” dışında kavram kullanılmamıştır. Anlaşılacağı üzere yıllar arasında farklı kullanım en yüksek oranda 1949 ve 1988 yıllarında göze çarpmaktadır. Söz konusu yıllarda intihar ve intihar girişimi için en sık kullanılan kavramlar: “Kendini asmak ve kendini atmak (%16.7)”, “denize atlamak (%8.3)”, “kendi canına kıymak (%5,4)”, “İntihara kalkmak (%3,6)” olmuştur.

Tablo 5: Yıllara Göre İntihar/İntihar Girişimi Haberlerinin Dağılımı

Yıllar	Sayı	%
1929	150	25,9
1932	5	0,9
1948	5	0,9
1949	12	2,1
1962	95	16,4
1968	59	10,2
1969	43	7,4
1988	100	17,2
1989	55	9,5
2008	56	9,7
TOPLAM	580	100

Çalışma kapsamına dâhil edilen yıllara göre ise, intihar haberinin %25.9 ile en yüksek oranda verildiği yıl “1929”; en düşük oranda verildiği yıl/yıllar ise %0.9 ile “1939 ve 1948” yıllarıdır (Bkz. Tablo 5).

Tablo 6: Gazetelere ve Yıllara Göre İntihar/İntihar Girişimi Haberlerinin Dağılımı

Yıl	Sayı/%	Gazetenin Adı			TOPLAM
		Cumhuriyet	Hürriyet	Son Posta	
1929	Sayı	150			150
	%	57,7			25,9
1949	Sayı	12			12
	%	4,6			2,1
1969	Sayı	43			43
	%	16,5			7,4
1989	Sayı	55			55
	%	21,2			9,5
1948	Sayı		5		5
	%		2,3		0,9
1968	Sayı		59		59
	%		26,8		10,2
1988	Sayı		100		100
	%		45,5		17,2
2008	Sayı		56		56
	%		25,5		9,7
1932	Sayı			5	5
	%			5	0,9
1962	Sayı			95	95
	%			95	16,4
TOPLAM	Sayı	260	220	100	580
	%	100	100	100	100

P<0.05

Söz konusu yıllarda İntihar haberinin en yüksek oranda yer aldığı gazete “Cumhuriyet”, en düşük oranda yer aldığı gazeteler ise “Son Posta ve Hürriyet”tir (Tablo 6).

Her üç gazete bir arada değerlendirildiğinde intihar haberlerinin en yüksek oranlarda “Ağustos ve Eylül” aylarında; en düşük oranlarda da “Nisan ve Mayıs” aylarında gazetelerde yer aldığı söylenebilir.

Gazetelere göre ise, *Cumhuriyet*’te en yüksek oranlarda “Ocak ve Kasım” aylarında, en düşük oranlarda “Nisan ve Haziran” aylarında; *Hürriyet*’te en yüksek oranda “Ağustos ve Eylül” aylarında, en düşük oranda “Ocak” ayında; *Son Posta*’da ise en yüksek oranlarda “Ocak, Eylül ve Ekim” aylarında, en düşük oranda da “Kasım” ayında intihar/intihar girişimi haberi yer almaktadır.

İntihar/intihar girişim haberlerinin en yüksek oranlarda gazetelerin sırasıyla “Dördüncü (%23.1)”, “Üçüncü (%16.4)” ve “Birinci (%13.8)” sayfalarda yer aldığı söylenebilir. En düşük oranlarda ise “Yirmi üçüncü (%0.2)”, “Onuncu (%5)”, “On dokuzuncu (%5)”, “On üçüncü (%1)”, “On sekizinci (%1)”, “On ikinci (%1.2)”, “Yirminci (%1.2)” sayfalar gibi, gazetelerin sayfa sayılarına göre değişmekle birlikte, intihar/intihar haberlerinin gazetelerin son sayfalarında yer aldığı görülmektedir.

Gazetelere göre, *Cumhuriyet*’te intihar/intihar girişim haberleri en yüksek oranda (%48.1) “Dördüncü sayfada”; en düşük oranda (%0.4) “On üçüncü ve On altıncı sayfalarda” verilmektedir. *Hürriyet*’te, *Cumhuriyet* ve *Son Posta* Gazeteleri’nden farklı olarak, intihar ve intihar girişim haberleri en yüksek oranda (%25.5) “Birinci sayfada”; en düşük oranda (%0.5) “İkinci, Sekizinci, Onuncu ve Yirmi üçüncü sayfalarda” yer almaktadır. Son olarak *Son Posta Gazetesi*’nde ise, en yüksek oranı (%47.0) “İkinci sayfada”, en düşük oranı (%1) da “Beşinci sayfada” verilen intihar/intihar girişim haberleri oluşturmaktadır (Bkz. Tablo 8). Bu verilerden hareketle, intihar/intihar girişim haberlerinin veriliş sayfasında belli bir düzenliliğin olmadığı yorumu yapılabilir. Bununla birlikte, gazete ayrımı yapılmadan bakıldığında genel toplam içinde intihar/intihar girişim haberlerinin ilk sayfada verilişinin oransal olarak üçüncü sırada yer

alıyor olması da, intiharın eylemsel bir mesaj olarak yeniden üretimi açısından anlamlı olduğu da söylenebilir. Bu anlamda, diğer iki gazeteye göre Hürriyet Gazetesi'nin verilerinin daha da anlamlı hale geldiği düşünülebilir. Çünkü Hürriyet Gazetesi'nde intihar/intihar girişim haberleri en yüksek, oranda okuyucunun doğrudan algısı dahilinde olan/dikkatini çeken ilk sayfada verilmektedir.

Çalışma kapsamına dahil olan her üç gazetenin sayfa sayıları, o günün olanakları çerçevesinde yıllara göre değiştiğinden, başka bir deyişle yıllar ilerledikçe gazetelerin sayfa sayıları, ekleri vb. arttığından, yıllara göre intihar/intihar haberlerinin verildiği sayfalara bakılması da anlamlı olabilecektir.

İntihar/intihar girişim haberleri en yüksek oranda 1929 yılında “Dördüncü sayfada (%82,7)”, 1932 yılında “İkinci sayfada (%40)”, 1948’de (%60) ve 1969’da (%58,3) “Üçüncü sayfada”, 1962’de “İkinci sayfada (%47,4)”, 1968’de “Birinci sayfada (%72,9)”, 1969 (%34,9)” ve 1988’de (%15,0) yine “Üçüncü sayfada”, 1989’da “Altıncı sayfada (%23,6)”, 2008’de ise “Dördüncü sayfada (%8,9) yerilmiştir. Dolayısıyla yıllar itibariyle intihar/intihar girişimi haberlerinin genellikle “üçüncü sayfa haberi” olarak yer aldığı ve bu yerinde de yıllara göre anlamlı bir olmadığı, başka bir deyişle yıllar ilerledikçe intihar haberlerinin son sayfa haberi olmadan ilk sayfa haberi olmaya doğru ya da tam tersi bir değişme olmadığı yorumu yapılabilir.

Tablo 7: İntihar/İntihar Haberlerinin Kaç Sayfada Verildiğinin Dağılımı

Kaç Sayfada Verildiği	Sayı	%
Bir sayfada	508	87,6
İki sayfada	70	12,1
Üç ve daha fazla sayfada	2	0,3
TOPLAM	580	100

İntihar ve intihar girişim haberleri en yüksek oranda (%87.6) “Bir sayfada” verilmektedir. En düşük oranı (%0.3) ise “üç ve daha fazla sayfada” verilen intihar haberleri oluşturmaktadır.

Her üç gazetede de intihar ve intihar girişimi haberlerinin “Bir sayfada” verilme oranı

en yüksektir. Bununla birlikte haberin “iki sayfada” verilme oranı *Hürriyet Gazetesi*’nde diğer iki gazeteye göre yüksektir. Şöyle ki, *Hürriyet Gazetesi*’nde Cumhuriyet Gazetesi’nden yaklaşık altı (6), Son Posta Gazetesi’nden ise yaklaşık dokuz (9) kat daha fazla intihar/intihar girişimi haberlerine “iki sayfada” yer verilmektedir. Buradan hareketle, *Hürriyet Gazetesi*’nin, diğer iki gazeteye göre intihar/intihar girişimi haberlerine daha geniş yer ayırdığı yorumu yapılabilir.

Yıllara göre intihar/intihar girişimi haberlerinin verildiği sayfa sayısında anlamlı bir değişim yoktur. Çalışma kapsamına dahil edilen 10 yıl için de en yüksek oranı yine intihar/intihar girişimi haberlerine “Bir sayfada” yer verilmesi oluşturmaktadır. Bununla birlikte, yıllara göre tek fark haberin “İki sayfada” verilmesi açısından 1968 yılında görülmektedir. Şöyle ki, 1968 yılında diğer yıllara göre intihar/intihar girişimi haberinin “İki sayfada” verilme oranı (%44.1) ile diğer yıllara göre oldukça yüksektir. Bu yıl da zaten *Hürriyet Gazetesi* kapsamında İntihar/intihar haberlerinin tarandığı yıldır.

Tablo 8: İntihar/İntihar Girişimi Haberinin Kaç Sütunda Yer Aldığının Dağılımı

Sütun Sayısı	Sayı	%
Bir	22	3,8
İki	67	11,6
Üç ve daha fazla	63	10,9
1/4 Sütun	384	66,2
1/2 Sütun	44	7,6
TOPLAM	580	100

İncelenen gazetelerde intihar/intihar girişim haberlerine en yüksek oranda (%66.1) çeyrek (1/4) sütun ayrıldığı Tablo 8’den hareketle söylenebilir. En düşük oranı (%3.8) ise intihar/intihar girişimi haberine “Bir tam sütun” ayrılması oluşturmaktadır.

Her üç gazete için de yine en yüksek oranı, intihar/intihar girişimi haberlerine, çeyrek (1/4) sütunda yer verilmesi oluşturmaktadır. Bununla birlikte, sayfa sayısında olduğu gibi sütun miktarında da, *Hürriyet Gazetesi* ile diğer iki gazete arasında farklılık bulunmaktadır. Şöyle ki, *Hürriyet Gazetesi*’nde intihar/intihar girişim haberinin “Üç ve daha fazla sütunda” verilme oranı Cumhuriyet Gazetesi’ne göre yaklaşık 14 kat daha fazladır. “İki Sütunda” verilme oranı ise *Hürriyet Gazetesi*’nde, Cumhuriyet Gazetesi’ne göre yaklaşık dört (4) kat daha fazladır. Son Posta Gazetesi’nde ise “Üç ve daha fazla sütun” ile “İki sütunda” intihar/intihar girişimi habe-

rine hiç verilmemiştir. Hürriyet Gazetesi için, sadece sayfa olarak değil, sütun olarak da intihar/intihar girişimi haberlerine, diğer iki gazeteden çok daha fazla yer ayırdığı yorumu yapılabilir.

Yıllara göre intihar/intihar girişimi haberlerinin verildiği sütun sayılarındaki farklılığa bakıldığında, bu konudaki farklılığın 1968, 1988 ve 2008 yıllarına karşılık geldiği anlaşılmaktadır. Şöyle ki, 1929, 1932, 1948, 1949, 1962, 1969 ve 1989 yıllarında intihar/intihar girişimi haberlerinin en yüksek oranda çeyrek (1/4) sütunda verildiği görülmektedir. Ancak, 2008 yılında diğer yıllardan farklı olarak en yüksek oranı haberin “Üç ve daha fazla sütunda” verilmesi oluşturmaktadır. Buna ek olarak, 1968 ve 1988 yıllarında, habere “Üç ve daha fazla sütun” yer verme oranının diğer yıllara göre çok daha yüksek olduğu verilerden hareketle söylenebilir. Bilindiği üzere bu yıllara ait gazete de Hürriyet Gazetesi olduğu için, bu sonuç çelişkili bir sonuç değildir. Hürriyet Gazetesi örneğinden hareketle, günümüze yaklaştıkça intihar/intihar girişimi haberlerine daha geniş yer verildiği söylenebilir.

Tablo 9: İntihar/İntihar Girişimi Haberlerinin Kategori Dağılımı

Kategorisi yok	Sayı	%
Cinayet	2	0,3
Vukuat	123	21,2
Telgraf-Telefon-Radyo	3	0,5
Memleket haberleri	28	4,8
Şehir haberleri	114	19,7
Son Telgraf haberleri	15	2,6
Harici telgraflar	18	3,1
Dahili haberler	2	0,3
Manşet haberi	46	7,9
Kısa haberler	3	0,5
Bugün şehirde bu gece	1	0,2
Dünyada neler oluyor	1	0,2
Spor haberleri	2	0,3
Toplum	2	0,3
Güncel	4	0,7
Ekonomi	1	0,2
Kategorisi yok	215	37,1
TOPLAM	580	100

İntihar/intihar girişimi haberlerinin en yüksek oranlarda sırasıyla “Vukuat (%21.2)”, “Şehir Haberleri (%19.7)” ve “Manşet Haberi (%7.9)” kategorilerinde verildiği söylenebilir. Bununla birlikte kategorileştirilmeden verilen intihar/intihar girişimi haberlerinin oranı da

(37.1) oldukça yüksektir. Hatta bu oranın yüksekliği, intihar/intihar girişimi haberlerinin genellikle belli bir haber kategorisi altında verilmediği sonucuna ulaşılmasına olanak verebilir.

İntihar/intihar girişim haberleri ağırlıklı olarak Cumhuriyet Gazetesi'nde "Vukuat (%47.3) ve Şehir Haberleri (14.6)" kategorisinde, Hürriyet Gazetesi'nde "Şehir Haberleri (%25.5) ve Manşet Haberi (%16.8)" kategorisinde, Son Posta Gazetesi'nde ise Hürriyet Gazetesiyle benzer şekilde yine "Şehir Haberleri (%20) ve Manşet Haberi (%9)" kategorisinde yer almaktadır. Cumhuriyet Gazetesi'nde diğer iki gazeteden farklı olarak "Manşet Haberi" olarak verilen intihar/intihar girişimi bulunmamaktadır. Buna ek olarak, düşük oranlarda da olsa başlangıç yıllarında Cumhuriyet ve Hürriyet Gazetelerinde intihar/intihar girişimi haberlerinin "Cinayet" kategorisi altında, cinayet haberleri ile birlikte verilmesi anlamlıdır.

"Kategorisi olmayan" intihar/intihar girişimi haberlerinin oranı ise Cumhuriyet Gazetesi'nden Son Posta Gazetesi'ne gidildikçe artmakta ve en yüksek orana (%59) Son Posta Gazetesi'nde ulaşılmaktadır.

Tablo 10: İntihar/İntihar Girişimi Haberi Verilirken Fotoğrafın Olup olmadığına Dağılımı

Fotoğrafın Olup Olmadığı?	Sayı	%
Var, renkli	67	11,6
Var, siyah-beyaz	102	17,6
Var, ama o kişiye ait değil, sembolik siyah-beyaz çizim	17	2,9
Yok	394	67,9
TOPLAM	580	100

Kitle iletişim araçlarında verilen iletinin çok fazla sayıda görsel öğeleri içermesi hedef kitle üzerindeki etkisini arttırabilmektedir (Taş ve Şahım 1996:9-18). İntihar/intihar girişim haberlerinde de eylemde bulunanın fotoğrafının verilmesi, iletinin hedef kitle üzerindeki etkisini artırıcı bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Tablo 10'da taranan gazetelerde intihar/intihar girişimi haberi verilirken eylemde bulunan kişinin fotoğrafının olup olmadığına dağılımı yer almaktadır. Buna göre en yüksek oranı (%67.9) "fotoğrafi olmayanlar" oluşturmaktadır. Bunu daha sonra eylemde bulunanların "Siyah-beyaz (%17.6)" ve "Renkli (%11.6)" fotoğrafı olanlar izlemektedir. Renkli ve siyah-beyaz fotoğraf ayrımı yapılmadan genel olarak bakıldığında ise

intihar/intihar girişimi haberlerinin %29.2'sinde, eylemde bulunanın fotoğrafının olduğu söylenebilir ki, bu da azımsanmayacak bir orandır. Ancak burada bir noktanın da altının çizilmesi gerekmektedir ki, o da haberde fotoğrafın olup olmamasını ya da niteliğini belirleyen birazda o günün teknolojisi olduğudur. Nitekim 1929 yılındaki matbaa teknoloji/baskı olanakları ile 1980 sonrası bilgisayar teknolojisine geçişle (Altun, 2006) birlikte matbaa teknolojisinin kavuştuğu olanakların gazetelerdeki yansımaları, sadece taranan gazetelerden hareketle bile karşılaştırıldığında, ilerlemenin boyutu somut olarak görülmektedir. Bu nedenle Gazetelerin yanı sıra yıllara göre de intihar/intihar girişimi haberlerinde fotoğraf dağılımına bakılması anlamlı olacaktır.

Cumhuriyet (%87.7) ve Son Posta (%96) gazetelerinde en yüksek oranı, intihar/intihar girişimi haberinde “fotoğrafın bulunmaması” oluşturmaktadır. Diğer iki gazeteden farklı olarak, Hürriyet Gazetesi'nde ise en yüksek oranı (%38.6) haberde “Siyah-beyaz fotoğraf” a yer verilmesi oluşturmaktadır. Bunu daha sonra haberde “Renkli fotoğraf (%29.1)” izlemektedir. Dolayısıyla taranan gazeteler arasında intihar/intihar girişimi haberlerinde eylemde bulunan kişinin hem “Siyah-beyaz” hem de “Renkli” fotoğrafına en yüksek oranda yer veren gazete *Hürriyet Gazetesi*'dir. “Siyah-Beyaz ve Renkli fotoğraf” ayrımı yapılmadan genel olarak bakıldığında ise Hürriyet Gazetesi'nde intihar/intihar girişimi haberlerindeki fotoğraf oranı %68'dir. Öyle ki, Hürriyet Gazetesi'nde intihar/intihar girişimi ile ilgili haberde yer alan “Siyah-beyaz fotoğraflar” Cumhuriyet Gazetesi'ne göre yaklaşık yedi (7) kat, Son Posta Gazetesi'ne göre yaklaşık 13 kat daha fazladır. Yine Hürriyet Gazetesi'nde eylemde bulunan kişiye ait “Renkli fotoğraflar” Cumhuriyet Gazetesi'ne göre yaklaşık 36 kat, Son Posta Gazetesi'ne göre ise yaklaşık 29 kat daha fazladır. Ancak, burada Cumhuriyet Gazetesi'nin yayın hayatına 1924 yılında, Hürriyet Gazetesi'nin 1948 yılında ve Son Posta Gazetesi'nin de 1932 yılında başladığı da hatırlanmalıdır. Dolayısıyla haberin baskısında fotoğrafa yer verilip verilmemesinde o yıllardaki matbaa/baskı teknolojisinin etkisi olduğu da düşünülebilir.

Cumhuriyet Gazetesi'nde intihar/intihar haberi ile ilgili olarak verilen düşük orandaki (%6.2) fotoğraflar ise “eylemde bulunan kişiye ait olmayan, sembolik siyah-beyaz çizim” şeklindedir.

İntihar/intihar girişimi haberlerinde “Renkli ve Siyah-beyaz” fotoğraflara yer verilmesinin hangi yıllarda yoğunlaştığına bakıldığında, “Renkli fotoğrafların” yer almasında en yüksek orana (%82.1) “2008 yılında” ulaşılmaktadır. “Siyah-beyaz fotoğraflara” haberde yer verilmesinde ise en yüksek oran (%57) 1988 yılında görülmektedir. Bunu daha sonra 1968 yılı izlemektedir. Anlaşılacağı üzere en yüksek oranların olduğu her üç yıl da Hürriyet Gazetesi’ne denk gelmektedir.

Bu verilerden hareketle, intihar/intihar girişimi haberlerinde eylemde bulunan kişinin fotoğrafına yer verilip verilmemesinde, kısmen o günün matbaa/baskı teknolojinin de etkisi olmakla birlikte, asıl etkinin Gazetenin yayın ilkelerine bağlı olduğu sonucuna ulaşılabılır. Çünkü 1929 yılından 2008 yılına doğru gidildikçe intihar/intihar girişimi haberlerinde eylemde bulunan kişinin renkli ya da siyah-beyaz fotoğrafına yer verilmesi oranı da düzenli olarak artmaktadır.

Tablo 11: İntihar/İntihar Girişimi Haberlerinde Eylemin Gerçekleştiği Mekânın Belirtilip Belirtilmediği

Belirtilme Durumu	Sayı	%
Belirtilmiş	456	78,6
Belirtilmemiş	124	21,4
TOPLAM	580	100

İntihar/intihar girişim haberleri verilirken yüksek oranda (%78.6) eylemin gerçekleştiği mekan bilgileri (adres, eylemin nerede gerçekleştirildiği vb.) belirtilmektedir.

Gazeteler arasında ise eylemin geçtiği mekânın belirtilip belirtilmemesi açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Her üç gazetede de bir birine çok yakın oranlarda olmak üzere (Cumhuriyet: %78.1, Hürriyet: %79.1, Son Posta: %79) en yüksek oranı eylemin gerçekleştirildiği mekânın belirtilmesi oluşturmaktadır.

İntihar/intihar girişim haberlerinde eylemde bulunanın *cinsiyeti* ağırlıklı olarak (%98.8) belirtilmiştir. Buna göre intihar/intihar girişimi haberlerinin %64,5 “Erkeklerle”, %34,3’ü ise “kadınlara” ait haberlerdir. İntihar ve intihar girişimi haberleri cinsiyete göre ayrı ayrı değerlendirildiğinde ise, intihar haberlerinin %64.2’si “Erkeklerle”, %58.8’i ise “Kadınlara” aittir. Buna

karşılık intihar girişimi haberlerinin ise %35.2'si “Kadınlara”, %30.7'si ise “Erkeklerle” aittir. Bunda da genel olarak kadınlarda intihardan çok, intihar girişiminin “bir yardım ıgııı olarak” daha fazla olmasının etkisi olduğu düşünülebilir (Güler, 1993).

Gazetelere göre dağılıma bakıldığında ise en fazla “Erkek intihar/intihar girişimi haberi” (%69.5) Hürriyet Gazetesi’nde en az (%51) ise Son Posta Gazetesi’nde yer almaktadır. Buna karşılık “Kadın intihar/intihar girişimi haberleri” en yüksek oranda (%48) Son Posta Gazetesi’nde, en düşük oranda (%30) da Hürriyet Gazetesi’nde yer almaktadır. Cumhuriyet Gazetesi’nde ise “Erkek intihar/intihar girişimi haberleri” oranı %65.4 ile Hürriyet Gazetesi’ne yakındır. Söz konusu gazetede “Kadın intihar haberleri” ise %32.7 oranındadır ve bu oran da yine Hürriyet Gazetesi’ndeki orana yakındır.

En yüksek oranda “Erkek intihar/intihar girişimi haberi” 1949 yılında (%83.3) görülmektedir. Bunu daha sonra 1932 yılı (%80), 1969 yılı (%74.4), 2008 yılı (%71.4) ve 1988 yılı (%71) yılındaki intihar/intihar girişimi haberleri izlemektedir. En düşük oranda erkek intihar/intihar girişimi haberi” ise 1962 yılında (%49.5) görülmektedir. “Kadın intihar/intihar girişimi haberleri” en yüksek oranlarda 1962 yılında (%49.5) ve 1948 yılında (%40) görülmekte, en düşük oranlarda ise 1949 yılında (%16.7) ve 1969 yılında (%18.6) görülmektedir

Cinsiyetin yanı sıra intihar/intihar girişimi haberinde eyleminde bulunan kişilerin *isimleri* de yüksek oranda (%58.8) ve herhangi bir kısaltmaya gidilmeksizin belirtilmektedir.

Gazeteler arasında eylemde bulunanın isminin en yüksek oranda (%92) açıklandığı gazete Son Posta Gazetesi’dir. Bunu daha sonra Hürriyet (%52.3) ve Cumhuriyet (%51.5) Gazeteleri izlemektedir.

İntihar/intihar girişimi haberlerinde eylemde bulunan kişinin yine kimlik bilgisi kapsamında değerlendirilebilecek olan meslek bilgilerine de kısmen yer verildiği söylenbilir. şöyle ki, taranan intihar/intihar girişimi haberlerinin %47.7’sinde eylemde bulunan kişinin mesleği belirtilirken, %52.3’nde her hangi bir meslek bilgisi yer almamaktadır.

Gazetelere göre ise intihar/intihar girişimi haberinde *meslek bilgileri* en yüksek oranda

(%61.2) Hürriyet Gazetesi'nde verilmektedir. Bunu daha sonra Cumhuriyet (%44.6) ve Son Posta (%26) izlemektedir.

Meslek bilgileri verilirken de, söz konusu mesleğin o günün koşullarında toplumdaki yeri/önemine göre ya da intihar/intihar girişiminde bulunan kişinin tanınırlığına göre bilginin nerede ve nasıl verildiği değişebilmektedir. Benzer durum eylemde bulunan kişinin ismi açıklanırken de geçerlidir. Kişi eğer toplumda tanınmış /ün yapmış bir kişi ise intihar/intihar girişimi haberinin başlığına mutlaka kişinin isminin önüne mesleği de eklenerek büyük puntolarla verilmektedir. Ya da günün ekonomik ve sosyal sorunlarının somutlaştığı/yansıtıldığı bir intihar ise, ve vurgu aslında intihara değil de işsizlik ve geçim sıkıntısına yapılmak isteniyorsa o zaman da yine “.....işçi, memur, emekli, öğrenci vb. intihar etti/intihar girişiminde bulundu” şeklinde haber yar alabilmektedir. Bu tür durumların dışında ise sadece haber metni içinde meslek bilgisi bir kelime ile “.....güvenlik görevlisi olduğu öğrenilen Mehmet intihar etti” şeklinde verilmektedir.

İntihar/intihar girişim haberlerinde meslekler tek tek belirtilmekle birlikte veri girişi yapılırken gruplandırılmaya çalışılmıştır. Buna göre, gazetelere yansıyan intihar/intihar girişim haberlerinde eylemde bulunan kişilerin meslek dağılımı şöyledir:

En yüksek oranları “Memur (%18.6) ve “İşçi (%17.9)” intihar/intihar girişimi haberleri oluşturmaktadır. Bunu daha sonra “Öğrenci (%14.3)”, “Serbest meslek sahibi (%7.9)”, “İşsiz ve Asker (%6.8)”, “İş adamı (%4.6)”, “Sanatçı (%3.9)”, “Şoför ve Üst düzey devlet görevlisi (diplomat vb.)(%3.2)” izlemektedir. En düşük oranları ise “Ev kadını, Mavnacı, Din adamı ve Hırsız (%0.4)”, “Gazeteci (%0.7)”, “Hayat kadını, Sporcu ve Çiftçi (%1.1)”, “Öğretim üyesi (%1.4)” ve “Mühendis (%2.1)” intihar/intihar girişimi haberleri oluşturmaktadır.

Yıllara göre ise:

- İşçi intihar/intihar girişimi haberleri, en yüksek oranlarda 1929 (%23,9) ve 1989 (%23,5) yıllarında,
- Memur intihar ve intihar girişim haberleri en yüksek oranda 1949 (%66,7) ve 1989 (%29,4) yıllarında,
- Öğrenci intihar/intihar girişimi haberleri en yüksek oranlarda 1929 (%19,7) ve 1969

(%18,2) yıllarında,

- *İş adamlarının* intihar/intihar girişimi haberleri en yüksek oranda 1989 (%11,8) yılında,
- *İşsiz* intihar/intihar girişimi haberleri en yüksek oranda 1988 (%15,9) ve 2008 (%9,8)

yılında,

- *Asker* intihar/intihar girişimi haberleri en yüksek oranda 1948 (%100) yılında,
- *Emekli* intihar/intihar girişimi haberleri en yüksek oranda 1988 (%6,3) yılında,
- *Serbest meslek sahibi* (esnaf, tüccar, doktor, avukat vb.) intihar/intihar girişimi haberleri

en yüksek oranda 1932 (%50) yılında,

- *Sanatçı* intihar/intihar girişimi haberleri en yüksek oranda 1962 (%20,8) ve 1969 (%9,1) yılında,

- *Üst düzey devlet görevlisi (diplomat vb.)* 1962 (%8,3) ve 1968 (%6,1) yıllarında gazetelere yansımıştır.

Anlaşılabileceği üzere, dönemin sosyo-ekonomik koşulları intihar/intihar girişimi haberleri aracılığı ile gazetelere yansıtılmaktadır. Örneğin 1929 yılında işçi intihar ve intihar girişim haberlerinin oranının yüksek olmasında 1929 Dünya Ekonomik Krizi'nin etkisi olduğu düşünülebilir ki, krizin asıl etkileri 1930'lu yıllarda görülmeye başlamıştır. Dolayısıyla 1932'de Serbest meslek sahibi olanların intihar/intihar girişimi haberlerinin oransal yüksekliği de yine 1929 Dünya Ekonomik Krizi'ne bağlanabilir.

İntihar/intihar girişimi haberlerinde, isim, meslek gibi yine bir kimlik bilgisi olarak değerlendirilebilecek “yaş” bilgisinin de belirtilip belirtilmediğine bakıldığında, genellikle “belirtilmediği (%77.6)” söylenebilir. İntihar/intihar girişimi haberlerinde eylemde bulunan kişinin yaşı ise sadece %22.4 oranında belirtilmiştir.

Yaşı belirtilenler ise, en yüksek oranda (%42.3) “16-25 yaş” arasındadır. Bunu daha sonra “26-35 yaş arası (%20)”, “15 ve daha küçük yaş (%11.5)”, “36-45 yaş arası (%9.29)” ve “46-55 yaş arası (%7.7)” intihar/intihar girişimi haberleri izlemektedir. En düşük oranlar da “56-65 yaş arası (%6.2)” ve “66 ve üzeri yaş (%3.1)” intihar/intihar girişim haberleridir. Bu verilerden hareketle, ağırlıklı olarak genç intihar/intihar girişimi haberlerinin gazetelere yansıdığı yorumu yapılabilir.

İntihar/intihar girişimi haberlerinde eylemde bulunan kişinin *öğrenim durumu* da doğru-

dan belirtilmeyen bilgiler arasında yer almaktadır. Şöyle ki, taranan haberlerin sadece %7,2'sinde eğitim durumu doğrudan belirtilmekte, %92,8'inde ise eğitim durumu ile ilgili her hangi bir bilgiye rastlanılmamaktadır. Ancak, kimi haberlerde eylemde bulunan kişini eğitim durumu, eğer mesleği belirtilmişse, mesleğinden hareketle dolaylı olarak tahmin edilebilmektedir.

İntihar/intihar girişimi haberlerinde *medeni durum* da çok düşük oranda (%15.9) verilen bir bilgidir. Eylemde bulunanların 84.1'inin medeni durumundan hiç bahsedilmemiştir.

Medeni durumu belirtilenlerin ise %78.3'ü "Evli", %13'ü "Bekâr", %6.5'i "Boşanmış", %2.2'sinin ise "Eşi ölmüş"tür.

İntihar/intihar girişimi haberlerinde eylemde bulunanı tanıtıcı bilgilerden, en yüksek oranda "cinsiyet, isim, meslek ve yaş" bilgilerine yer verilmektedir. Buradan hareketle, gazetelerde yer alan intihar/intihar girişimi haberlerinin aslında model bir davranış olarak intihar olayını yeniden ürettiği sonucuna ulaşılabilir. Başka bir deyişle gazeteler intihar/intihar girişimi eyleminde bulunan kişinin kimlik bilgilerine haberde ayrıntılı olarak yer verdikçe söz konusu eylemin "model bir davranış şeklinde" yeniden üretilmesine de aracı olabilmektedirler. Bu ister, ülkenin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik durumu intihar haberleri aracılığı ile aktarmak şeklinde olsun, istese doğrudan intihar olgusuna yönelmiş bir haber olsun uyaran bir etki yapabilecektir. Şöyle ki, haberde yer alan kişi ile aynı yaşa, cinsiyete, mesleğe vb. sahip olan bir kişi, benzer bir sorunla ya da baş etme durumu ile karşılaştığında, çözüm yolu/alternatif/model davranış olarak intihar/intihar girişimi de kendisine haberler aracılığı ile sunulmuş olmaktadır. Bu yolu seçip seçmemek kuşkusuz kendi iradesine/kişiliğine/baş etme gücüne bağlı olmakla birlikte, yaşamakla çözemeyeceğini düşündüğü noktada/ yaşamdan vazgeçmeye hazır olduğu noktada, kitle iletişim araçlarından bir uyaran olarak gelen ve algılanan intihar/intihar girişimi eylemi çözüm olabilecektir. Daha önce de belirtildiği üzere, özellikle haber başlığının niteliği de eyleme davetkârlığı/mesajın etkisini arttırabilmektedir.

İntihara ilişkin verilen haber başlıklarında dikkat çekilmesi gereken noktalardan biri de, intihar/intihar girişim yönteminin bütün açıklığı ile belirtilmiş olmasıdır. Hatta kimi intihar/

intihar girişimi haberlerinde içilen uyku/yatıştırıcı ilacın bile adı verilmektedir.

İntihar ve intihar girişimi haberlerinin %74'ünde intihar/intihar girişim nedeni belirtilmiş, sadece %26'sında belirtilmemiştir. Belirtilen nedenler arasında ise en yüksek oranı (%14.7) "Aile geçimsizliği" oluşturmaktadır. Bunu daha sonra sırası ile "Hastalık (%13.1)", "Hissi ilişki ve istediği ile evlenememe yani aşk intiharı (%12.6)", "İşsizlik, geçim sıkıntısı ve ticari başarısızlık (%12.1)", "Başkasının ya da yakınının ölümüne üzülmek/kabullenememe (%3.1)" ile aile ve çevre baskısı/iftirayı-kötü muameleyi kabullenememe (%2.6)", "Öğrenim başarısızlığı (%2.4)" izlemektedir. Nedeni bilinmediği için belirtilmeyen intihar/intihar girişimi haberi oranı ise %7.8'dir.

Gazetelere göre dağılıma bakıldığında:

- "*Hastalık*" nedeniyle intihar/intihar girişimi haberlerine en yüksek oranda (%18.1) *Cumhuriyet Gazetesi*'nde,
- "*Aile geçimsizliği* (%19.1)", "*İşsizlik, geçim sıkıntısı ve ticari başarısızlık* (%16.8)" ve "*Hissi ilişki ve istediği ile evlenememe* (%16.4)" nedeniyle intihar/intihar girişimi haberlerine en yüksek oranda *Hürriyet Gazetesi*'nde,
- "*Öğrenim başarısızlığı*" nedeniyle intihar/intihar girişimi haberlerine en yüksek oranda (%3) *Son Posta Gazetesi*'nde,
- "*Siyasal Protesto*" nedeniyle intihar/intihar girişimi haberlerine en yüksek oranda (%3.5) *Cumhuriyet Gazetesi*'nde yer verilmiştir.
- Nedeni "*Belirtilmemiş*" intihar/intihar girişimi haberlerine en yüksek oranda (%31.9) *Cumhuriyet Gazetesi*'nde yer verilmiştir. Bunu daha sonra *Hürriyet* (%22.7) ve *Son Posta* (%18) gazeteleri izlemektedir.
- "*Tecavüze uğrama* (%1.4)" ve "*Göç/tayin vb. nedenlerle yeni yerleşim yerine uyum sağlayamama* (%1.4)" nedeni ile intihar/intihar girişimi haberlerine de sadece *Hürriyet Gazetesi*'nde yer verilmiştir.
- "*Tuttuğu takımın yenilmesi* (%1.2)" nedeni ile intihar/intihar girişimi haberlerine de sadece *Cumhuriyet Gazetesi*'nde yer verilmiştir.

Gazetelere göre değiştiği gibi yıllara göre de intihar/intihar girişimi haberlerinin neden-
sel dağılımının değiştiği verilerden hareketle söylenebilir. şöyle ki:

“*Hastalık*” nedeni intihar/intihar girişimi haberlerine en yüksek oranda (%33.3) 1949
yılında rastlanmaktadır. Bunu daha sonra, aynı oranda (%20) olmak üzere, 1932 ve 1989 yıl-
ları ile 1929 (%19.3) yılı izlemektedir. En düşük oranlar ise (%1.8) ise 2008 ve 1968 (%3.4)
yılındadır. 1949 yılında nedeni “hastalık” olan intihar/intihar girişimi haberi bulunmamaktadır.

“*Aile geçimsizliği*” nedeni ile intihar/intihar girişimi haberleri en yüksek oranda
(%33.9) 2008 yılında görülmektedir. Bunu daha sonra, 1968 (%20.3), 1932 (%20) ve 1969
(%14) yılları izlemektedir. En düşük oranlar ise 1989 (%7.3) ve 1962 (%12.6) yıllarındadır.
1948 ile 1949 yıllarında, nedeni “aile geçimsizliği” olan intihar/intihar girişimi haberine hiç
rastlanmamaktadır.

“*İşsizlik, geçim sıkıntısı ve ticari başarısızlık*” nedeni ile intihar/intihar girişimi haber-
leri en yüksek oranda (%26) 1988 yılında görülmektedir. Bunu daha sonra, eşit oranlarda (%20)
olmak üzere, 1932 ile 1948 yılları ile 2008 (%14.3) yılı izlemektedir. En düşük oranlar ise 1968
(%3.4) yılındadır.

“*Hissi ilişki ve istediği ile evlenememe*” nedeni ile intihar/intihar girişimi haberleri en
yüksek oranda 1968 (%25.4) yılında görülmektedir. Bunu daha sonra 1929 (%19.3) ve 2008
(%14.3) izlemektedir. En düşük oranlar ise 1989 (%1.8) ve 1969 (%4.7) yıllarındadır. 1932,
1948 ve 1949 yıllarında nedeni “Hissi ilişki ve istediği ile evlenememe” olan intihar/intihar
girişimi haberine hiç rastlanmamaktadır.

“*ğrenim başarısızlığı*” nedeni ile intihar/intihar girişimi haberleri en yüksek oranda
(%20) 1932’de görülmektedir. Bunu daha sonra, düşük oranlarda da olsa 1929 (%4) ve 1968
(%3.4) izlemektedir. En düşük oranlar ise 1989 (%1.8) ve 1988 (%2) yıllarındadır.

“*Siyasi protesto*” nedeni ile intihar/intihar girişimi haberleri en yüksek oranda (%18.6)

1969 yılında görülmektedir. En düşük oranlarda ise 1962 (%1.1) ve 1989 (%1.8) yıllarında görülmektedir. Söz konusu üç yılın dışında, diğer yıllarda basına yansıyan her hangi bir protesto intiharı bulunmamaktadır.

Gazetelere yansıyan intihar/intihar girişimi haberlerinin sadece %6.9’unda eylemin nasıl gerçekleştirildiği belirtilmemiştir. Tersten okunacak olunursa, Haberlerin tamamına yakınında (%93.1’inde) intihar/intihar girişiminin hangi araç kullanılarak ve nasıl gerçekleştirildiği yer verilmiştir. Haberlere yansıyan intihar/intihar girişimi araçlarından en yüksek oranı (%19.3) “Kendini yüksekten atmak” oluşturmaktadır. Bunu daha sonra sırası ile “Kendini yüksekten atarak (%18.1)”, “Ateşli silah kullanarak (%17.1)”, “Kimyevi madde kullanarak (%16)”, “Kesici bir alet kullanarak (%7.4)”, “Denize, suya, kanalizasyona, kuyuya vb. atlayarak (%6.4) ve “Kendini yakarak (%3.8)” gerçekleştirilen intihar/intihar girişimi haberleri izlemektedir. En düşük oranlarda ise kullanılan aracın “bilinmediği (%0.2)”, “Doğal gaz, tüp gaz vb. kullanarak (%2.1) ve “Kendini tren vb. başka bir motorlu aracın altına atarak (%2.6)” gerçekleştirilen intihar/intihar girişimi haberleri yer almaktadır.

Kullanılan aracın en yüksek oranda (%7.3) “belirtilmediği” gazete Cumhuriyet Gazetesi’dir. Bunu daha sonra Hürriyet (%6.8) ve Son Posta (%6) Gazeteleri izlemektedir. “Kendini yakarak” gerçekleştirilen intihar/intihar girişimi haberleri en yüksek oranda (%5.8) *Cumhuriyet Gazetesi’nde* verilmiştir. Bunu daha sonra Hürriyet Gazetesi (%3.2) izlemektedir. Son Posta Gazetesi’nde ise bu yolu kullanarak intihar/intihar girişiminde bulunanlara ilişkin her hangi bir habere rastlanılmamıştır. Cumhuriyet Gazetesi’nde “kendini yakarak” intihar/intihar girişiminde bulunanlara ilişkin haberle, Hürriyet ve Son Posta Gazetesi’ne göre daha yüksek oranda yer verilmesinde, Cumhuriyet Gazetesi’nde “siyasal protesto” nedenli intihar haberlerinin de diğer iki gazeteye göre daha yüksek oranda olmasının etkisi olduğu düşünülebilir.

Gazeteler kendi içinde değerlendirildiğinde ise, Cumhuriyet Gazetesi’nde “Ateşli silah kullanılarak (%16.9), Hürriyet Gazetesi’nde “Kendini yüksekten atarak (%22.3) ve Son Posta Gazetesi’nde ise “Kendini asarak (%26)” gerçekleştirilen intihar/intihar girişim haberleri, bunların dışındaki araçlar kullanılarak gerçekleştirilen intihar/intihar girişim haberlerine göre daha

yüksek oranda yer almaktadır.

Tablo 12: Gazetelerde Yer Alan İntihar/İntihar Girişimi Haberlerinin Kaynağı

Haberin Kaynağı	Sayı	%
Belirtilmemiş	345	59,5
Yurt içi	175	30,2
Yurt dışı	59	10,2
Bilinmiyor	1	0,2
TOPLAM	580	100

Gazetelerde verilen intihar/intihar girişimi haberlerinin yarısından fazlasının (%59.5) kaynağı belirtilmemiştir. Kaynağı belirtilenlerden ise %30.2'si “Yurt içinde”, %10.2'si de “Yurt dışında” gerçekleşen intihar/intihar girişimi eylemlerinin haberidir. Haberin kaynağının en yüksek (%62) oranda Son Posta Gazetesi tarafından belirtildiği söylenebilir.

Kaynağı belirtilen intihar/intihar girişimi haberlerinden “Yurt içi” kaynaklı haberler en yüksek oranda (%47) Son Posta Gazetesi'nde yer almaktadır. Bunu daha sonra Hürriyet (%39) ve Cumhuriyet (%16.2) Gazeteleri izlemektedir.

“Yurt dışı” kaynaklı intihar/intihar girişimi haberleri de en yüksek oranda (%14) yine Son Posta Gazetesi'nde yer almaktadır. Bunu daha sonra Cumhuriyet (%9.6) ve Hürriyet (%9.1) Gazeteleri izlemektedir.

“Yurt içinden” verilen intihar/intihar girişimi haberleri en yüksek oranda (%36) İstanbul kaynaklıdır. Bunu daha sonra İzmir (%9,1), eşit oranlarda (%5.1) olmak üzere, Bursa, Eskişehir, Adana ve Ankara (%4.6) ile Konya (%4.6) kaynaklı haberler izlemektedir. Diğer iller ise oransal sıraya göre şöyledir:

Diyarbakır (%2.9), İzmit (%2.9), eşit oranlarda (%1.7) olmak üzere Antalya, Şanlıurfa, Kayseri, Yalova, Gaziantep, eşit oranlarda (%1.1) olmak üzere, Mersin, Isparta, Malatya, Burdur, eşit oranlarda (%0.6) olmak üzere, Yozgat, İskenderun, Trabzon, Uşak, Manisa, Mardin, Batman, Adapazarı, Edirne, Denizli, Muş, Balıkesir, Dalaman, Kilis ve Çorum illeridir.

“Yurt Dışından” verilen intihar/intihar girişimi haberleri en yüksek oranda (%22) ABD kaynaklıdır. Bunu daha sonra Almanya (%17), İngiltere (%13.6), Çek Cumhuriyeti (%13.6) ve İtalya (%6.8) izlemektedir. Diğer yurt dışı ülkeler ise oransal sıraya göre şöyledir: Eşit Oranlarda (%3.4) olmak üzere Macaristan, Japonya, Venezüella, Fransa, İran, ve yine eşit oranlarda (%1.7) olmak üzere İsveç, Avusturya, Yugoslavya (Sırbistan-Karadağ), Güney Vietnam (Saygon), Vatikan, Rusya ülkeleridir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Çalışmanın teorik kısmında, intihar algılayışının tarihsel/toplumsal anlamda nasıl farklılaştığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Arkaik topluluklarda bir zorunluluk ve aynı zamanda korku duyulan bir metafor olan intihar, Yunan toplumlarında hoş görülen bir eyleme dönüşmüştür. Yunan felsefesinde ise anlamlandırılmaya çalışılan temel bir problemdir. Roma felsefesi, intiharın yaşam ve ölüm kadar doğal olduğunu vurgularken, Roma toplumunda intihar özendirilen bir olgu haline gelir. Ortaçağ’ın İlk Hristiyanlık inancı intiharı kutsarken, kilise günah olduğu gerekçesiyle onu reddetmekte ve cezalandırmaktadır. Rönesans’ta intihar bir kavram olarak doğar. Bilimsel gelişmelerin hız kazandığı dönemlerde ise, intiharın nedenleri açıklanmaya çalışılır. 19. yüzyıl sonları ve 20. yüzyıl başlarında intiharla ilgili felsefi anlamda farklı düşünceler geliştirse de bu düşünceler, bilimsel anlamda intiharı açıklayan sosyoloji ve psikoloji disiplinleri kadar, toplumda intihara yönelik bir algı değişikliği sağlayamamıştır. Günümüzde de intiharı algılayış biçiminin bu çerçevede olduğu söylenebilir. Bu dönemde intihar, korku duyulan bir metafor, sonuçları ceza olan bir yasak, hoşgörülen bir eylem ya da yaşam ve ölüm kadar sıradan bir durum değildir. İntihara yönelik algı, psikolojik ya da sosyolojik anlamda hastalıklı bir durumun sonucu olduğudur. Bireyin içsel ya da dışsal çatışmalarıyla baş edememesinin bir sonucudur.

Bu bağlamda günümüzde intiharın algılayış biçiminin bilimsel çerçevede oluştuğu söylenebilir. Kitle iletişim araçlarının toplumdaki etkin rolü düşünüldüğünde bu algılayış biçiminin yeniden üretildiği de netlikle görülebilir. Çalışmanın nitel çözümlerinin değerlendirildiği ikinci bölümde intiharın gazetelerdeki algılanışı ve yansımaları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Gazetelerde yer alan intihar haberlerinin yer alma biçimleri/aktarım biçimleri toplumdaki in-

tiyar algılayışını pekiştirdiği ve yeniden ürettiği söylenebilir. Bu bölümde, yapılan içerik çözümlemesi verilerinden hareketle kısaca dönemsel olarak ve üç gazete örneğinden hareketle öncelikle günümüzde intiharın yazılı basına nasıl yansıdığına ilişkin bir durum tespiti yapılmaya çalışılmıştır. Bu durum tespitinden hareketle, makalenin başlangıçta belirtilen amacı doğrultusunda aşağıdaki şu genel sonuçlar sıralanabilir:

İntiharın tarihsel/toplumsal ve kavramsal algılanış sürecinin ele alındığı teorik çerçevede de değinildiği üzere;

- Toplumsal algı bir yeniden üretim biçimidir. İntihar tarihsel süreç içerisinde *anlamlandırma-yargılama-kavramsallaştırma-açıklama şeklinde algılanarak yeniden üretilerek günümüze kadar ulaşmıştır.*
- İntihar, yazılı basında genel olarak toplumsal bir sorun olarak algılanarak yeniden üretilmiştir. Bununla birlikte dönem dönem bireysel sorun olarak algılanıp yeniden üretildiği de olmuştur. Aile geçimsizliği, hastalık (ruhsal sorunlar, cinnet geçirme, sinir buhranı) işsizlik, hissi ilişki ve istediği ile evlenememe (aşk vb. neden), geçim sıkıntısı ve ticari başarısızlık (ekonomik) vb. nedenlerin, diğer nedenlere göre gazetelerde daha yüksek oranlarda yer alması bu sonucu destekleyen verilerdendir.
- Bu sonuçla bağlantılı olarak ulaşılabilecek bir diğer sonuç ise, gazetelerde yer alan intihar ve intihar girişimi haberlerinde genellikle vurgunun doğrudan intihar olgusuna değil, intihara neden olan toplumsal soruna yapıyor oluşudur. Bu nedenle de aslında intihar araç olarak kullanılarak toplumsal sorunlar yeniden gündeme getirilmekte ve fakat intihar da bu süreçte yeniden üretilmiş olmaktadır.
- Algılanıştaki değişime gelince, 1929 yılından 2008 yılına kadar gelindiğinde, ağırlıklı olarak söz konusu seçilen tarihlerin sosyo-ekonomik sorunlarını yansıtan araç olmakla birlikte, kullanılan dilde değişme gözlemlenmiştir. Şöyle ki, çalışma kapsamına dahil olan ilk yıllarda eylemden naif bir dille bahsedilirken (örn. “intihar etti, atladı, attı vb.) günümüze yaklaştıkça intihar/intihar girişimi haber başlıklarındaki kavramlaştırmada vurgu öncelikle özneye kaymış ve görsellik eşliğinde öznenin kimlik bilgileri sergilenerek daha açıklayıcı ifadelerle verilmeye başlanmıştır. Ancak bu açıklama, intiharın/intihar girişiminin anlaşılıp açıklanması çabası değil, intiharın şiddet içeren, toplumsal nedenli bir eylem olarak yeniden üretilmesiyle ilgilidir.
- Yine bir önceki sonuçla bağlantılı olarak intihar/intihar girişimi haberlerinde vurgunun özneye kayması ile birlikte gazetelerde yer alan intihar/intihar girişimi haberlerinin aslında model bir davranış olarak diğer özneler için intihar olayını yeniden üretmektedir. Daha önce de değinildiği gibi gazeteler intihar/intihar girişimi eyleminde bulunan kişinin kimlik bilgilerine haberde ayrıntılı olarak yer verdikçe

söz konusu eylemin “model bir davranış şeklinde” yeniden üretilmesine de aracı olabilmektedirler. Bu ister, ülkenin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik durumu intihar haberleri aracılığı ile aktarmak şeklinde olsun, isterse doğrudan intihar olgusuna yönelmiş bir haber olsun her zaman **uyaran** bir etki yapabilecektir. Bu uyarana yanıt vererek intihar/intihar girişimi yolunu seçip seçmemek kuşkusuz kişinin kendi iradesine/kişiliğine/baş etme gücüne bağlıdır. Bununla birlikte, yaşamakla çözemeyeceğini düşündüğü noktada/yaşamdan vazgeçmeye hazır olduğu noktada, kitle iletişim araçlarından bir uyarın olarak gelen ve algılanarak yeniden üretilen intihar/intihar girişimi eylemi kendisi için çözüm olabilecektir.

SUMMARY

Theoretical part of our research revealed the variations of suicide perception in historical/social meaning. Suicide, seen as an obligation or a terrifying metaphor in Archaic societies, turned into a permissible action in Classic societies. For Ancient Greek philosophers suicide was an important problem. On the other hand Roman philosophy had been emphasizing that suicide is natural just as life and death, and hence, in Roman societies suicide was rather encouraged. And in Early Christianity, suicide was sanctified, rejected and punished by the Church. In the Renaissance, suicide was born as a concept and with expanding scientific researches, theories on possible reasons of suicide started to expand.

Today suicide is expanded and perceived in scientific methods. Media has a strong power on people, and it reproduces suicide through this scientific perspective. Our qualitative analysis reveals this role. In newspapers that we select to analyse, suicide news are perceived as a result of social problems which are supposedly more important than the simple fact of death. Newspapers present suicide as primarily a social problem. In conclusion, newspapers create a specific way of perception and news on suicides reproduce suicide as a model act for people

KAYNAKÇA

ALTUN, Abdulrezak (2006), **Türk Basınının Değişen Yüzü**, Ankara: Başbakanlık Basın - Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü.

ALVAREZ, Alfredo (2007), **İntihar: Kan Dökücü Tanrı**, Çev. Zuhal Çil Sarıkaya, İstanbul: Öteki Yayınevi, Dördüncü Basım.

ARISTOTELES (2005), **Nikomakhos'a Etik**, Çev. Saffet Babür, Ankara: Kebikeç Yayınları.

BALCI, Ali (2012), **“İntihar, Basın ve İktidar”**, Ayraç Dergisi, Sayı:30, s. 27-28.

BARRACTOUGH, B. Vd. (1977), **“Do newspaper reports of coroners inquests incite people to commit suicide”**, British Journal of Psychiatry, 131: S2S-S32.

BEARMEN, Peter S. (1991), **“The Social Structure of Suicide”**, Sociological Forum, Vol. 6, No. 3, ss. 501-524, <http://jstor.org>.

CEYHUN, Birsen (1994), **“1980-1990 Yılları Arasında Türkiye’de Yapılan İntihara İlişkin Yayınların Çok Yönlü Değerlendirilmesi”**, Kriz Dergisi, Cilt:2, Sayı:1, s. 255-260.

ÇİCERO, Marcus Tullius (2004), **Ölüme Övgü**, (Çev. Cana Aksoy), İstanbul: Sel Yayıncılık.

DONNE, John (1930), **Biathanatos**, New York: The Facsimile Text Society.

DOUGLAS, Jack D. (1967), **The Social Meanings of Suicide**, New Jersey: Princeton University Press.

DUBLIN, Louis I. (1963), **Suicide: A Sociological and Statistical Study**, New York: The Ronald Press Company.

DURKHEIM, Emile (2002), **İntihar: Toplumbilimsel İnceleme**, (Çev. Özer Ozankaya), İstanbul: Cem Yayınevi.

EPIKUROSO (2000), **“Menaikos’a Mektup”**, Felsefelogos, (Çev. Sinan Özbek) Yıl: 3, Sayı: 12, İstanbul: Bulut Yayınevi, ss. 63-66.

GARRISON, Elise P. (1991), **“Attitudes Toward Suicide in Ancient Greece”**, Transactions of the American Philological Association (1974-), Vol. 121, ss. 1-34, <http://www.jstor.org>.

http://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc010/kanuntbm_mc010/kanuntbmmc01001881.pdf, (Erişim Tarihi: 20 Ocak 2014).

İNCEOĞLU, Sibel (1999), **Ölme Hakkı**, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

MINOIS, Georges (1999), **History of Suicide: Voluntary Death in Western Culture**, Tra. Lydia G. Cochrane, Baltimore and London: The Johns Hopkins University Press.

PALABIYIKOĞLU, Refia (1994), “**İntihar Davranışı ve Kitle İletişim Araçları**”, Kriz Dergisi, Cilt:2, Sayı:2, s. 277-284.

PLATON (2001), **Phadion**, (Çev. Hamdi Ragıp Atademir-Kemal Yetkin), İstanbul: Sosyal Yayınlar.

PLATON (2007), **Yasalar**, (Çev. Candan Şentuna-Saffet Babür), İstanbul: Kabalcı Yayınevi, Üçüncü Basım.

SENECA (1992), **Ahlaki Mektuplar**,(Çev. Türkan Uzel), Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

STACK, Steven (1978), “**Suicide: A Comparative Analysis**”, Social Forces, Vol. 57, No. 2, ss. 644-653, <http://jstor.org>.

STEINMETZ, S. R. (1894), “**Suicide Among Primitive Peoples**”, American Anthropologist, Vol. 7, No. 1, ss. 53-60, <http://www.jstor.org>.

SWINGWOOD, Alan (1998), **Sosyolojik Düşüncenin Kısa Tarihi**, (Çev. Osman Akınhay), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 2. Baskı.

ŞEN, Neslihan (2008) “**Toplumsal Anlam Dünyası ve İntiharın Toplumsal Algısı: Bursa Örneği**”, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa.

TAŞ, O ve T.Z. ŞAHİM (1996), **Reklamcılık ve Siyasal Reklamcılık**, Ankara: Aydoğdu Ofset.

VOLANT, Eric (2005), **İntiharlar Sözlüğü**, Çev. Turhan Ilgaz, İstanbul: Sel Yayıncılık.